

Regelrådets uttalelse

Om: **Forslag til endringer i konkurranseloven - Markedsetterforskning**
Ansvarlig: **Nærings- og fiskeridepartementet**

Regelrådets konklusjon: **Forslaget er tilstrekkelig utredet**

Nærings- og fiskeridepartementet

Deres ref.:
23/2063

Vår ref.:
23/00075

Vår saksbehandler:
Jørgen Falkheim

Dato:
26.05.2023

Uttalelse

Om: **Forslag til endringer i konkurranseloven - Markedsetterforskning**
Konklusjon: **Forslaget er tilstrekkelig utredet**

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Nærings- og fiskeridepartementet har sendt på høring et forslag om å gi Konkurransetilsynet et nytt markedsetterforskningsverktøy. Regelrådet mener at forslaget er tilstrekkelig utredet.

Forslaget kan berøre mange aktører innen mange bransjer, og tiltak iverksatt etter markedsetterforskning kan medføre nye kostnader for næringslivet. Regelrådet mener det er viktig at innføringen av et nytt og inngripende verktøy gjøres på grunnlag av en grundig utredning.

Høringen inneholder en god utredning av dagens situasjon og beskriver problemstillinger som en ser igjen i flere markeder. Problem og mål kommer klart frem og alternative tiltak er vurdert. Det er også gjennomført en grundig nabosjekk som beskriver hvordan markedsetterforskningsverktøy brukes i andre land.

Virkninger av forslaget er kvalitativt beskrevet, men ikke forsøkt tallfestet. Regelrådet har forståelse for at det er vanskelig å tallfeste virkninger siden man på nåværende tidspunkt ikke vet hvordan og i hvor stor grad et markedsetterforskningsverktøy vil benyttes. Regelrådet vurderer derfor at utredningen av virkninger er tilstrekkelig sett i forhold til forslagens karakter.

Det å gi konkurransemyndighetene et markedsetterforskningsverktøy vurderes som et relativt inngripende tiltak. Samtidig er det usikkert i hvor stort omfang verktøyet vil bli benyttet. Det er derfor vanskelig å si noe sikkert om kostnadene forbundet med forslaget. Regelrådet mener at et godt veiledningsarbeid fra Konkurransetilsynet og et tett samarbeid med næringslivet er viktig i det videre arbeide med forslaget. Dette vil bli sentralt om forslaget skal få den ønskede effekten, samtidig som at næringslivet ikke blir pålagt for store byrder.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen

Sandra Riise
leder av Regelrådet

1 Om forslaget som er sendt på høring

Nærings- og fiskeridepartementet har sendt forslag til endringer i konkurranseloven på høring. Forslaget går ut på å gi Konkurransetilsynet et nytt markedsetterforskningsverktøy. Regelrådet uttaler seg kun til denne delen av forslaget. Regelrådet uttaler seg ikke til utredningen av om konkurranseloven bør ha hjemmel til å ilegge fysiske personer overtredelsesgebyr og ledelseskantene, da vi vurderer denne delen av høringen til å være utenfor Regelrådets mandat.

Konkurransetilsynet gjennomfører allerede i dag markedsundersøkelser som del av sin overordnede oppgave med å føre tilsyn med konkurransen. Konkurransetilsynet kan i dag derimot ikke treffe bindende vedtak mot markedsaktører dersom det ikke foreligger overtredelser av forbudene eller som ledd i kontroll med en foretakssammenslutning.

NFD skriver i høringen at virkemidlene vi har i dag ikke alltid er tilstrekkelige til å løse problemene i markeder med omfattende og sammensatte konkurranseutfordringer. Det nye virkemiddelet skiller seg fra forbudsbestemmelsene i konkurranseloven ved at det i utgangspunktet ikke setter søkelys på å avdekke brudd på konkurranseloven, men heller på konkurranseproblemer i markedet og hvordan disse kan løses på en mest mulig effektiv måte.

Forslaget innebærer at Konkurransetilsynet etter å ha gjennomført en grundig analyse av konkurranseforholdene i det konkrete markedet, kan treffe vedtak om avhjelpende tiltak for å styrke konkurransen. Slike avhjelpende tiltak skal kunne treffes dersom det foreligger forhold som vesentlig begrenser eller er egnet til å vesentlig begrense konkurransen i strid med konkurranselovens formål.

2 Regelrådets mandat og prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1. Rådet gir rådgivende skriftlige uttalelser ved høring.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker vi gir uttalelser til.

2.1 Hvorfor Regelrådet har valgt å uttale seg om saken

Innføringen av et markedsetterforskningsverktøy vil kunne påvirke mange aktører innen mange bransjer. Tiltak iverksatt etter markedsetterforskning kan potensielt medføre store kostnader for næringslivet. Det vil også kunne begrense næringslivets forutberegnelighet da det gir Konkurransetilsynet muligheten til å gripe inn i konkurranseforhold der aktørene anser ikke å ha kommet inn under noen av konkurranselovens forbuds- og inngrepsbestemmelser. Regelrådet mener det er viktig at innføringen av et såpass inngripende verktøy gjøres på grunnlag av en grundig utredning.

3 Regelrådets vurdering av utredningen

Ifølge Regelrådets vedtekter § 2 første ledd skal Regelrådet ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Regelrådets uttalelser tar særlig utgangspunkt i kravene til innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksens punkt 2-1 Minimumskravene til utredning og punkt 2-2 Omfang og grundighet.

3.1 Beskrivelse av problemet og målet med forslaget

Etter Regelrådets vurdering er problem og mål tilstrekkelig beskrevet i høringsnotatet. Departementet greier godt ut om nullalternativet og hvilke konkurransebegrensninger og -utfordringer som eksisterer i dagens markeder. De utreder godt om hvordan blant annet moderne teknologi kan føre til uheldige konkurransesituasjoner som er vanskelig å føre tilsyn med etter dagens regulering.

3.2 Utredning av alternative tiltak

Regelrådet finner det positivt at det er vurdert flere hovedalternativer og underalternativer til tiltak for å bedre konkurransen i markeder der det i dag er konkurransebegrensninger eller -utfordringer. Det er også positivt at departementet har gjennomført en nabosjekk om hvordan markedsetterforskningsverktøy blir brukt i andre europeiske land. Ikke bare er slik informasjon opplysende, men den bidrar også med alternative løsninger på aktuelle problemstillinger og dermed alternative tiltak.

3.3 Beskrivelse av berørt næringsliv

Markedsetterforskningsverktøyet foreslås å kunne benyttes på alle typer bransjer og markeder. Departementet har ikke beskrevet noen markeder i detalj i høringen, men de har identifisert noen markeder med kjente konkurranseutfordringer.

3.4 Utredning av virkninger for næringslivet

Som nevnt under punkt 3.3 vil markedsetterforskningsverktøy kunne anvendes i alle bransjer og en detaljert beskrivelse av dets virkninger vil være vanskelig å utrede. Departementet har likevel kvalitativt beskrevet de positive og negative virkningene av forslagene og beskriver effekter forslagene kan ha på problemstillinger som går igjen i flere bransjer.

Virkningene av forslaget er ikke forsøkt tallfestet. Regelrådet har forståelse for at dette vanskelig lar seg gjøre da markedsetterforskningsverktøy vil kunne gi svært forskjellige virkninger ut ifra hvilke marked som påvirkes og hvilke tiltak som gjennomføres.

Vi vurderer at utredningen av berørte og virkninger er tilstrekkelig sett i forhold til forslagets karakter.

3.5 Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

Forutsetningene for en vellykket gjennomføring er beskrevet i høringsnotatet. Blant annet er det lagt vekt på hvordan veiledningsarbeid og kommunikasjon med næringene vil bli viktig for at de nye reglene skal kunne gi ønsket effekt uten å påføre berørte aktører for store byrder. Det fremgår likevel ikke klart av høringsnotatet hvordan dette skal gjøres i praksis.

Regelrådet er enig i departementets vurdering av at veiledning og kommunikasjon med berørt næringsliv vil være viktige forutsetninger for en vellykket gjennomføring. I det videre arbeidet med forslaget er det viktig at dette følges opp. På denne måten kan en redusere usikkerheten som forslagene kan påføre markedene.

4 Prinsipper for god regulering av næringslivet

Regelrådet skal følge den faglige utviklingen og praksis på områdene regelforenkling og regulering, og gi informasjon og generell veiledning som fremmer effektiv regulering, jf. vedtektene § 2 fjerde ledd. I dette arbeidet ser Regelrådet blant annet til bestep praksis i Norge og arbeidet med god regulering i andre land. Regelrådet ser også hen til reglene om tidlig involvering av berørte i utredningsinstruksen punkt 3-1.

4.1 Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

De fleste virksomheter i Norge er små virksomheter, og disse bidrar i stor grad til den samlede verdiskapningen. Regelrådet jobber for å øke bevisstheten om at tiltak kan påvirke små virksomheter annerledes enn store virksomheter. For eksempel kan administrative oppgaver pålagt gjennom regelverk være mer krevende for små enn for store virksomheter.

Høringen inneholder ikke en detaljert gjennomgang av hvordan forslagene vil kunne påvirke små og mellomstore bedrifter. Et av hovedformålene med forslaget å kunne begrense markedsmakten til de store aktørene og fremme sunn konkurranse. Dette kan være positivt for små og mellomstore bedrifters muligheter til å konkurrere.

Likevel vil Regelrådet påpeke at mindre virksomheter ikke vil ha de samme ressursene og analysekapasiteten til å håndtere markedsetterforskningsprosessen på lik linje som de større aktørene. Dette kan være en ulempe for mindre virksomheter i en prosess der de store aktørenes innspill og synspunkter kan få en sterkere stemme. I departementets videre arbeid med forslaget vil dette være viktig å ta hensyn til.

4.2 Involvering av berørt næringsliv i regelverksprosessen

Departementet ba høringsinstansene om deres synspunkter på en mulig innføring av markedsetterforskning i sin høring av forslag om forbud mot usaklige forskjeller i innkjøpsbetingelser i verdikjeden for mat og dagligvarer høsten 2022. Høringsinstansenes innspill fra denne høringen er aktivt brukt i utredningen. Regelrådet finner det positivt at næringslivet involveres tidlig i prosessen. Dette fremstår spesielt viktig når høringsforslaget er av en såpass inngripende karakter.

Regelrådet mener det vil være viktig at næringslivet vil kunne få en stemme videre i utformingen av forslaget, slik at tiltak utformet av konkurransetilsynet kan gi størst mulig effekt med minst mulig byrder pålagt næringslivet.

4.3 Andre kommentarer til utredningen og gjennomføringen av høringen

Nærings- og fiskeridepartementet har sendt både forslag om markedsetterforskning og en utredning av overtredelsesgebyr og ledelseskarantene mot fysiske personer på en felles høring. De to høringene er tilsynelatende ikke relatert til hverandre, og det står heller ikke noe i høringsbrevet om hvorfor disse høres sammen. Dette kan være forvirrende for høringsinstansene og Regelrådet stiller spørsmål til hvorfor disse to utredningene sendes på en felles høring.

5 Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

Det å gi konkurransemyndighetene et markedsetterforskningsverktøy vurderes som et relativt inngripende tiltak. Samtidig er det usikkert i hvor stort omfang verktøyet vil bli benyttet. Det er derfor vanskelig å anslå kostnadene forbundet med forslaget. Regelrådet kan derfor ikke konkludere med at forslaget er utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet. Regelrådet mener at et godt veiledningsarbeid fra Konkurransetilsynet og et tett samarbeid med næringslivet er viktig i det videre arbeide med forslaget. Dette vil bli sentralt om forslaget skal få den ønskede effekten, samtidig som at næringslivet ikke blir pålagt for store byrder.